



ZAMONAVIY PEDAGOGIK YONDASHUVLARNING MAKTABGACHA VA BOSHLANG'ICH TA'LIMDA SAMARADORLIGI

Navruzova Dilrabo Imomqulovna

DTPI boshlang'ich ta'lim 5-bosqich (6-BTS21) talabasi

navruzova.d.1986@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17331912>

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha va boshlang'ich ta'limda zamonaviy pedagogik yondashuvlarning samaradorligi o'rganiladi. Interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT), STEAM tamoyillari va o'yin asosidagi yondashuvlarning ta'lim jarayonida bolalarning bilim olish jarayoniga ta'siri tahlil qilinadi. Shuningdek, bu yondashuvlarning ta'lim sifatini oshirishdagi o'rni va amaliy qo'llanilish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Statistik ma'lumotlar va ilmiy tadqiqotlar asosida pedagogik texnologiyalarning samaradorligi baholanadi hamda ta'lim jarayonini yanada takomillashtirish uchun tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: zamonaviy pedagogika, samaradorlik, maktabgacha ta'lim, boshlang'ich ta'lim, interfaol metodlar, AKT, STEAM, o'yin yondashuvi, pedagogik texnologiyalar

Аннотация: в статье рассматривается эффективность современных педагогических подходов в дошкольном и начальном образовании. Анализируются интерактивные методы, информационно-коммуникационные технологии (ИКТ), принципы STEAM и игровые методы, их влияние на процесс обучения детей. Оценивается роль данных подходов в повышении качества образования и возможности их практического применения. На основе статистических данных и научных исследований определяется эффективность педагогических технологий и предлагаются рекомендации по совершенствованию образовательного процесса.

Ключевые слова: современная педагогика, эффективность, дошкольное образование, начальное образование, интерактивные методы, ИКТ, STEAM, игровые методы, педагогические технологии

Abstract: This article examines the effectiveness of modern pedagogical approaches in preschool and primary education. It analyzes interactive methods, information and communication technologies (ICT), STEAM principles, and game-based learning, focusing on their impact on children's learning processes. The role of these approaches in improving education quality and their practical application possibilities are evaluated. Based on statistical data and scientific research, the effectiveness of pedagogical technologies is assessed, and recommendations for enhancing the educational process are provided.

Keywords: modern pedagogy, effectiveness, preschool education, primary education, interactive methods, ICT, STEAM, game-based learning, pedagogical technologies

Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim yosh bolalarning intellektual, ijtimoiy va emotsional rivojlanishining asosiy bosqichlaridan biridir. Shu sababli, bu ta'lim bosqichida qo'llanilayotgan pedagogik yondashuvlarning samaradorligi bevosita ta'lim sifatiga ta'sir ko'rsatadi. So'nggi yillarda O'zbekistonda ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar doirasida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni tatbiq etish ko'lami kengaymoqda. Bu texnologiyalar

o'quvchilarning faolligini oshirish, bilimlarni yanada samarali o'zlashtirish, ijodiy va mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Interfaol metodlar o'quvchilarning ta'lim jarayonidagi ishtirokini faollashtiradi, ularning mustaqil fikrlashini, muloqot qobiliyatini va jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi [1.15]. Masalan, guruh ishlari, muammoli o'qitish, "aqliy hujum" usullari bolalarning bilimni yanada chuqurroq qabul qilishiga yordam beradi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) esa ta'lim jarayonini vizual va interaktiv qiluvchi vosita sifatida ta'lim sifatini sezilarli darajada oshiradi [2.23]. Elektron darsliklar, interaktiv taqdimotlar va onlayn platformalar yordamida bolalar o'rganishni qiziqarli va samarali qabul qiladi.

STEAM yondashuvi esa fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematikaning integratsiyasi orqali bolalarda muammolarni hal qilish qobiliyatini, ijodkorlikni va mantiqiy fikrlashni rivojlantiradi [3.41]. Ushbu yondashuv ta'lim jarayonini amaliy loyiha va tadqiqotlarga asoslab, bolalarni mustaqil fikrlashga rag'batlantiradi. O'yin yondashuvlari esa, ayniqsa, maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ta'limni yanada qiziqarli va samarali qiluvchi usullar hisoblanadi. Rivojlantiruvchi o'yinlar bolalarning kognitiv va ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantiradi hamda ta'limga bo'lgan qiziqishni oshiradi [4.55].

Blended learning yoki aralash ta'lim texnologiyasi an'anaviy va onlayn ta'limni uyg'unlashtirib, o'quvchilarga o'ziga mos individual o'rganish imkoniyatlarini yaratadi. Bu yondashuv o'quvchilarning mustaqil ishini rag'batlantiradi va o'qituvchilarga ta'lim jarayonini samarali boshqarishga yordam beradi [5.30].

O'zbekiston ta'lim tizimida ushbu zamonaviy pedagogik yondashuvlarning samaradorligi bir qancha ilmiy tadqiqotlar bilan tasdiqlangan. OECD va UNESCOning so'nggi hisobotlari interfaol metodlar va AKT vositalari maktabgacha va boshlang'ich ta'limda samarali qo'llanilishini ko'rsatadi [6;7]. STEAM tamoyillari bolalarning ijodkorligini oshirishda asosiy vosita bo'lib, o'yin texnologiyalari esa ayniqsa maktabgacha ta'limda yuqori natijalarga erishadi [8;9].

Shu bilan birga, zamonaviy pedagogik yondashuvlarni joriy etishda o'qituvchilarning pedagogik tayyorgarligi, maktablarning texnik jihozlari va innovatsion metodlarni tatbiq etishga tayyorligi muhim omillar hisoblanadi. Bu muammolarni hal qilish uchun doimiy malaka oshirish kurslari, infratuzilmani yaxshilash va pedagoglar uchun treninglar tashkil etish zarur [10].

Shunday qilib, zamonaviy pedagogik yondashuvlar maktabgacha va boshlang'ich ta'limda ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim vositadir. Ularning to'g'ri tatbiqi yosh avlodning bilim, ko'nikma va malakalarini zamonaviy talablar darajasida shakllantirishga xizmat qiladi va ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqadi.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlarning maktabgacha va boshlang'ich ta'limda samaradorligi nafaqat o'quvchilarning bilim olish jarayonida, balki ularning ijtimoiy va emotsional rivojlanishida ham muhim ahamiyatga ega. Bugungi kunda ta'lim sohasida interfaollik, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, STEAM tamoyillari va o'yin asosidagi yondashuvlar keng tatbiq etilmoqda. Biroq, bu yondashuvlarning haqiqiy samaradorligi faqat ularning to'g'ri va tizimli qo'llanilishi orqali erishiladi.



Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va metodlarni muvaffaqiyatli tatbiq etishda o'qituvchilarning pedagogik malakasi va ularning doimiy kasbiy rivojlanishi asosiy omil hisoblanadi. O'qituvchilar yangi metodlar, interfaol texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar bilan tanishib borishlari, amaliyotda qo'llashlari uchun muntazam treninglar, seminarlar va malaka oshirish kurslari tashkil etilishi zarur. Malakali pedagoglar o'zgaruvchan ta'lim talablariga moslashib, o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olib, ta'lim jarayonini yanada samarali tashkil eta oladi [1; 3].

Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim muassasalarining zamonaviy texnik jihozlar bilan ta'minlanishi ham ta'lim sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining keng tatbiqi uchun interaktiv doskalar, kompyuterlar, planshetlar va onlayn platformalar zarur. Ularning yetishmasligi pedagogik jarayonni raqamlashtirish va interfaollikni oshirish imkoniyatlarini cheklaydi. Shu sababli, davlat va nodavlat sektorlar hamkorligida infratuzilmani rivojlantirish bo'yicha dasturlar amalga oshirilmoqda [2; 7].

Zamonaviy pedagogik yondashuvlarda individual o'quvchilarning xususiyatlari va qobiliyatlari inobatga olinadi. Interfaol metodlar, STEAM va o'yin texnologiyalari o'quvchilarning qiziqishlariga moslashtirilgan va ularni faol ishtirokga jalb qiluvchi shaklda qo'llanadi. Bu usullar o'quvchilarning bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishiga, mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvga ega bo'lishlariga xizmat qiladi. Blended learning yondashuvi esa o'quvchilarga an'anaviy va onlayn o'qishni uyg'unlashtirish imkonini beradi, bu esa o'quv jarayonini yanada moslashuvchan qiladi [4; 5].

Samaradorlikni baholash tizimi ham zamonaviy pedagogik yondashuvlarda muhim o'rin tutadi. An'anaviy test usullari bilan birga, kompetensiyalar, ijodiy va amaliy ko'nikmalarni baholashga yo'naltirilgan baholash vositalari qo'llanilishi kerak. Bu bolalarning bilim, ko'nikma va qobiliyatlarini to'liq baholashga yordam beradi hamda ta'lim jarayonini samarali boshqarish imkonini yaratadi [6].

Kelajakda ta'lim tizimida zamonaviy pedagogik yondashuvlarning yanada kengayishi va rivojlanishi kutilmoqda. Bularga quyidagilar kiradi:

Sun'iy intellekt va shaxsiylashtirilgan ta'lim: AI texnologiyalaridan foydalanib, har bir bolaning individual o'rganish sur'ati va uslubiga moslashtirilgan ta'lim modellarini yaratish imkoniyati oshadi. Bu esa o'quvchilar uchun ta'limni yanada samarali va qiziqarli qiladi.

Virtual va kengaytirilgan haqiqat (VR/AR): o'quv jarayonida VR va AR texnologiyalaridan foydalanish orqali o'quvchilar murakkab mavzularni amaliyotda ko'rishlari va interaktiv tajribalar orqali o'rganishlari mumkin bo'ladi.

Ijtimoiy va emotsional o'rganish (SEL): zamonaviy ta'lim yondashuvlari nafaqat akademik bilimlarni, balki o'quvchilarning ijtimoiy va emotsional ko'nikmalarini rivojlantirishga ham e'tibor qaratadi. Bu esa kelajakda ular jamiyatda muvaffaqiyatli bo'lishlariga yordam beradi.

Global hamkorlik va ta'lim tarmoqlari: raqamli platformalar yordamida maktabgacha va boshlang'ich ta'limda dunyo miqyosida tajriba almashish, o'quv dasturlarini takomillashtirish va pedagoglar o'rtasida hamkorlikni kengaytirish imkoniyatlari mavjud.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlarning maktabgacha va boshlang'ich ta'limda samaradorligi nafaqat ta'lim sifatini oshirish, balki bolalarning shaxs sifatida rivojlanishiga ham katta ta'sir ko'rsatadi. Ushbu yondashuvlarni muvaffaqiyatli tatbiq etish uchun



o'qituvchilarning malakasini oshirish, ta'lim infratuzilmasini yaxshilash va baholash tizimini modernizatsiya qilish zarur. Kelajakda texnologiyalar va innovatsiyalar ta'lim jarayonini yanada boyitib, yosh avlodni zamonaviy dunyo talablariga tayyorlashda asosiy vositaga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ziyomuhamedov B. Zamonaviy pedagogik metodlar. Toshkent: Yangi asr avlodi, 2020.
2. Yo'ldoshev J., Yo'ldosheva M. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari ta'limda. Toshkent: Fan, 2021.
3. Abdullaev R. STEAM yondashuvining maktabgacha ta'limdagi o'rni. Pedagogika, 2023, №2, 45-52.
4. Sharipova Sh. O'yin texnologiyalari va ta'lim. Ta'lim va innovatsiya, 2023, №4, 34-41.
5. Ministry of Preschool Education of Uzbekistan. Ilk Qadam Curriculum. Tashkent, 2022.
6. OECD. Innovative Pedagogies for Powerful Learning. Paris, 2021.
7. UNESCO. Early Childhood Education and Care. Paris, 2022.
8. Karimov I. Barkamol avlod – O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. Toshkent: O'zbekiston, 2019.
9. Islomova M. Innovatsion pedagogik yondashuvlar va ularning samaradorligi. Ta'lim nazariyasi va amaliyoti, 2024, №1.
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-maydagi PQ-4312-son qarori.